

MARTIN KRPAN Z VRHA

Preberi si spodnjo obnovo ali celotno zgodbo poslušaj na povezavi:

<https://www.youtube.com/watch?v=vKwTNzYXDUU>.

Neke nedelje, je pisatelju Franu Levstiku pod senco lipe na klopi Močilar povedal zgodbo. Bilo je takole: v vasici Vrh je nekoč živel zelo močen človek ki mu je bilo ime Martin Krpan. Na svoji kobilici je prevažal angleško sol, kar je bilo že takrat prepovedano.

Neke zime, ko je bilo veliko snega je Krpan na svoji kobilici tovoril posebno veliko soli. Nasproti mu je kar naenkrat pripeljala kočija. Krpan je hitro vzdignil kobilico s tovorom vred na drugo stran ceste. V kočiji je sedel cesar Janez. Zelo se je začudil, ko je videl s kakšno lahkoto je Krpan vzdignil kobilico.. Ukazal je, da naj se kočija ustavi. Krpana je vprašal, kdo je. odgovoril mu je, da je Krpan z Vrha pri Sveti Trojici. Nato ga je vprašal kaj prevažna na kobilici. Krpan se je zlagal, da prevažna kresilno gobo in nekaj brusov. Cesarja je še naprej zanimalo, kako je lahko s takšno lahkoto dvignil konja. Martin mu odgovori, da to za njega ni nobena težava. Zabrusi mu še, da si upa nesti dve kobilici naenkrat, dve uri, ali še več, če bi bilo potrebno. Cesar si reče, da si mora tega človeka zapomniti. Ko je minilo leto od srečanja, je Krpan še vedno po hribih in dolinah prevažal sol, na Dunaj pa je prišel kruti velikan Brdavs. Ta je cesarju rekel, da hoče, da bi se junaki cesarstva pomerili z njim. Našlo se je veliko mož a je velikan vse neusmiljeno umoril. Cesar ni vedel kaj bi naredil. Kočijaž pa se je spomnil na Martina Krpana. Ponižno je pristopil k cesarju in rekel, da bi lahko poslal po Martina. Nemudoma so odšli po njega. Ravno ko je kočijaž prispel do Vrha se je Krpan tepel s petnajstimi moški. Vsi so poraženo ležali na tleh. Cesarjev sel je povedal Krpanu vse o velikih zmagah Brdavs. Krpan se je hitro odločil, in pobral svoje stvari. Ko sta prišla na Dunaj je bilo vso mesto oblečeno v črno, saj je v boju z Brdavsom umrl cesarjev sin. Ko prispeta na zelo velik dvor cesar Krpanu veselo prihiti naproti. Vpraša ga, če se ga še spomni. Krpanu mu odgovori, da se ga in da zgleda cesar zelo zdrav. Odgovori mu, da mu zdravje ne pomaga in da bi rad, da Krpan čim prej umori Brdavs, saj mu je ubil sina. Martin mu odgovori, da bo Brdavs odsekal glavo. Cesar ga povabi k jedači, in mu pove, da bosta šla potem izbrat orožje. Krpanu se je zdelo hrane zelo malo. In kmalu je to uvidel še cesar. Zato je velel, da naj pripravijo več hrane. Potem sta odšla v orožnico. Vse kar je Krpan prijel v roko, vse se je zlomil. Krpan je nato vprašal cesarja, kje ima kovačnico. Hitro ga je peljal tja, saj se je zbal za svoje orožje. Krpan je zagrabil v roko največje kladivo in iz železa naredil mesarico. Ko je to storil, je odšel na cesarski vrt in posekal cesaričino najljubšo košato lipo. Cesar je hitro pritekel in zavpil, da naj neha, ker ima cesarica to lipo rajši od vseh konjev in hiš. Krpan mu je odgovoril, da je kar je, in da je škoda že narejena. Iz lipe si je naredil kol za mesarico in debel kij. Manjkal mu je samo še konj. Odšel je v konjak. Konje je preizkusil tako, da jih je za rep povlekel iz staje. Ker ni bil nobeden dovolj močen, je cesarju rekel, da naj pošljejo po njegovo kobilico. Hitro jo je dobil. Nastopil je dan spopada. Krpan je velikanu močno stisnil roko. Brdavs se je zamislil, da ta ni kar tako. Zajašeta konja in pričneta. Hitro sta si pritekla na proti. Brdavs je vzdignil meč, da bi sovražniku odsekal glavo, a je Krpan urno nastavil kij, meč se je zadril v mehki lipov les. Krpan je z mečem vred potisnil Brdavs na tla in mu z mesarico odsekal glavo. Dunajčani do vsi veseli pritekli k njemu. Ko je prišel na dvor mu je cesar ponudil, kar hoče. Rekel mu je, da mu da celo roko njegove edine hčere. Krpan tega ni hotel saj je že bil enkrat poročen in mu ni bilo všeč. Cesarica pa še ni pozabila lipe in je zato ni bilo zraven, ampak je poslušala za vrati. Ko je slišala, kaj je ponudil cesar Krpanu je ogorčeno prihitela in rekla, da Krpanu da samo en sod vina, ki drži petdeset veder, stopet pogač, dvanajst janjcev in osemštirideset krač. Vse pa bi moral na Kranjsko spraviti sam vmes pa ničesar prodati. Krpan je bil ogorčen, saj ni lepo, če nekaj ponudiš, nato pa tega ne daš. Cesar ga

je pomiril. K njemu je pristopil minister Gregor. Rekel, da je osmi dan odkar je umrl dvorni norec Stehan. Morda bi lahko bil Krpan namesto njega. Krpan mu je odgovori, da je že bil enkrat njihov bebec, da pa ne bo dvakrat. Krpan je cesarju priznal, da kop sta se prvič srečala na kobilici ni prevažal kresilne gobe in brusov, pač pa sol. Prosil ga je, da mu da dovoljenje, da sol lahko svobodno prenaša. Ministru to ni bilo po godu, cesar pa mu je dovoljenje z veseljem dal. Zmenila sta se, da bo Krpan pogače in druge jedi cesarju prodal za mošnjiček cekinov. Krpan se je najprej obotavljal zaradi cesarice, potem pa je darilo vseeno sprejel.

Cesarja je Krpan prosil za človeka, da bi ga spremil do ceste. Cesar in nejevoljni minister Gregor, sta Krpanu še podala roko, nato pa se je poslovil in odšel z dvora. Rekel jim je še, da naj ga pokličeja, če bo še kdaj prišel kakšen Brdavs na Dunaj.

SPOROČILO: Preprost slovenski človek, pomaga Dunaju in cesarju pred sovražnikom.

GLAVNE OSEBE: Martin Krpan, cesar

STRANSKE OSEBE: cesarica, Brdavs, kočijaž (Kobilica)

Martin Krpan z Vrha je **umetna pripovedka**.

Kakšne so značilnosti pripovedke in kakšne vrste pripovedk poznamo?

Pripovedka je navadno krajša literarna pripoved, ki je krajevno in časovno določena. V njej nastopajo junaki iz ljudstva, ki imajo nadnaravne lastnosti. Junaki so lahko resnične zgodovinske osebe ali izmišljeni junaki. Poznamo:

- Zgodovinske pripovedke (Ljudska: Kralj Matjaž) – opisuje kako resnično zgodovinsko osebo, ki je dobila v ljudski domišljiji nadnaravne poteze;
- Junaške pripovedke (Ljudska: Peter Klepec) – njeni junaki so povsem plod ljudske domišljije, a preprosti ljudje,
- Razlagalne (Ljudska: Rabeljsko jezero) – skušajo razložiti nenavadne naravne pojave ali zgodovinska dejstva;
- Živalske in rastlinske pripovedke – izmišljene zgodbe s posebljenimi živalmi in rastlinami, ki imajo človeške lastnosti.

Zakaj je umetna? Kako to veš? Poišči odgovor.